

Nr 7.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande beskattning av äkta makar.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 210 av fröken *Andersson* och herr *Lundqvist* samt II: 364 av herr *Edström* har hemställts, »att riksdagen för sin del ville antaga följande

1) Förslag

till

lag om ändring av 52 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas att 52 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla följande ändrade lydelse.

52 §.

1 mom. Äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, taxeras envar för sin inkomst samt mannen därjämte för boets gemensamma inkomst. Har vid dylik taxering avdrag, som i 46 § 1 och 2 mom. medgives, helt eller delvis ej kunnat utnyttjas å den därtill närmast berättigade makens taxerade inkomst, må bristen avräknas å den andre makens inkomst i samma kommun. Skatteplikt enligt 51 § bedömes med hänsyn till båda makarnas sammanlagda inkomst. Ortsavdrag beräknas för varje make till hälften av det belopp, som i 48 § 2 mom. andra stycket sägs, dock att, om Ortsavdrag helt eller delvis ej kan utnyttjas å den därtill närmast berättigade makens taxerade inkomst, bristen må avräknas å den andre makens taxerade inkomst.

2) Förslag

till

förordning om ändring av 11 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

Härigenom förordnas att 11 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt skall erhålla följande ändrade lydelse.

11 §.

1 mom. Äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, taxeras envar för sin inkomst samt mannen därjämte för boets gemensamma inkomst. Har vid dylik taxering avdrag, varom i 4 § 1 mom. förmåles, helt eller delvis ej kunnat utnyttjas å den därtill närmast berättigade makens inkomst, må bristen avräknas å den andre makens inkomst. Frågan om skatteplikt enligt 9 § 5 mom. bedömes med hänsyn till de båda makarnas sammanlagda beräknade taxerade inkomster. Ortsavdrag beräknas för en var av makarna till hälften av det belopp, som i 8 § 1 mom. andra stycket sägs, dock att, om Ortsavdraget helt eller delvis ej kan utnyttjas å den därtill närmast berättigade makens taxerade inkomst, bristen må avräknas å den andre makens taxerade inkomst. Skatten beräknas efter det sammanlagda beloppet av makarnas beskattningsbara inkomster och fördelas å makarna efter förhållandet mellan nämnda inkomster».

Beträffande motiveringen för det i motionerna framställda yrkandet får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 210.

Enligt 52 § 1 mom. kommunalskattelagen skola för äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, Ortsavdrag och beskattningsbar inkomst beräknas för makarna gemensamt. Den beskattningsbara inkomsten skall i jämna tiotal kronor fördelas å makarna efter förhållandet mellan deras i kommunen taxerade inkomster. Vid taxering till statlig inkomstskatt gäller enligt 11 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt motsvarande regler, dock att fördelning å makarna sker, icke av den gemensamma beskattningsbara inkomsten utan av den därå uträknade skatten, vilken fördelas efter förhållandet mellan makarnas taxerade inkomster.

I de föreliggande *motionerna* har anförts i huvudsak följande. Innehörden av gällande bestämmelser vore bl. a. att Ortsavdraget för var och en av makarna komme att variera med hänsyn till den andre makens inkomst. Verkningarna härav uppfattades otvivelaktigt av många skattskyldiga såsom orättvisa. Särskilt uppmärksammades förhållandet då makarna första gången efter ingäendet av äktenskapet samtaxerades. Eftersom hustrun i

allmänhet hade en lägre inkomst än mannen, bleve det på henne belöpande ortsavdraget regelmässigt mindre än det hon hade före äktenskapets ingående. Även om makarnas sammanlagda skatt bleve lägre än före äktenskapet, inträffade det ofta att hustruns skatt bleve högre. Någon bärande motivering för att fördela ortsavdraget mellan makarna efter förhållandet mellan deras inkomster syntes knappast finnas. Ortsavdragets egentliga funktion vore att från beskattning undantaga sådana inkomster som helt saknade bärkraft. Det syntes då vara riktigare att det gemensamma ortsavdraget fördelades med hälften å varje make. Avdragsbelopp, som därvid icke kunde utnyttjas av endera maken, borde givetvis tillgodoföras andre maken. I de fall, då båda makarna hade inkomst överstigande hälften av det gemensamma ortsavdraget, finge vid den statliga taxeringen skatten uträknas å summan av makarnas beskattningsbara inkomster och fördelas å makarna i förhållande till deras beskattningsbara inkomster, icke såsom nu deras taxerade inkomster.

En hälftendelning på makarna av ortsavdraget skulle enligt motionärerna innebära uppenbara fördelar för taxerings- och uppborädsförfarandet. Metoden skulle innebära, att inkomster för den ene maken, som icke överstege halva ortsavdraget, ej skulle upptagas till beskattning. Någon skattefördelning mellan makarna skulle icke behöva ske i sådana fall. En hälftendelning av ortsavdraget skulle vidare innebära att i samtliga fall, då vardera makens inkomst överstege det gemensamma ortsavdraget, varje makes beskattningsbara inkomst vore beroende enbart av hans egen inkomst. Sambeskattningsens verkningar ur fördelningssynpunkt skulle då inskränka sig till det inflytande på skattens storlek som progressionen utövade, medan med nuvarande fördelningsgrund ena maken kunde få vidkännas ökning av skatten även av den anledningen att hans ortsavdrag reellt sett nedginge. Ett hinder för ett genomförande av en sådan ordning, som i motionerna föresloges, hade hittills varit att s. k. bankning förekommit vid den kommunala beskattningen. I och med att den år 1950 beslutade ortsavdragsreformen trädde i kraft fr. o. m. ingången av år 1952, försvunne emellertid detta hinder.

Utskottet. Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår skola för äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, ortsavdrag och beskattningsbar inkomst beräknas gemensamt. Fördelningen av skatten mellan makarna sker vid den kommunala beskattningen sålunda att den gemensamma beskattningsbara inkomsten uppdelas, medan uppdelningen vid den statliga beskattningen direkt hänför sig till den för makarna gemensamt uträknade skatten. Fördelningsgrund utgör såväl vid den kommunala som vid den statliga taxeringen förhållandet mellan makarnas taxerade inkomster. Den nu gällande fördelningsprincipen innebär, att makarna få andel i det gemensamma ortsavdraget allit efter den andel, som den av vederbörande make tillförda inkomsten utgör av makarnas sammanlagda inkomst.

I de föreliggande motionerna har yrkats, att det gemensamma ortsavdraget i stället skulle fördelas med hälften å varje make. Avdragsbelopp, som därvid icke kunde utnyttjas av den ena maken, skulle tillgodoföras andra maken. I de fall, då båda makarna hade inkomst överstigande hälften av det gemensamma ortsavdraget, skulle vid den statliga taxeringen skatten uträknas å summan av makarnas beskattningsbara inkomster och fördelas å makarna i förhållande till deras beskattningsbara inkomster.

En dylik hälftindelning av det gemensamma ortsavdraget skulle enligt motionärernas mening innebära uppenbara fördelar för taxerings- och uppborädsförfarandet. Vidare skulle man uppnå att i samtliga fall, då vardera makens inkomst överstege det gemensamma ortsavdraget, varje makes beskattningsbara inkomst vore beroende enbart av hans egen inkomst. Sambeskattningens verkningar ur fördelnings synpunkt skulle då inskränka sig till det inflytande på skattens storlek som progressionen utövade.

Frågan om införandet av ett system med hälftindelning av ortsavdraget för äkta makar har senast behandlats av sambeskattningssakkunniga i deras den 2 september 1949 avgivna betänkande (SOU 1949: 47) med förslag till ändrade bestämmelser rörande beskattningen av äkta makar. Enligt de sakkunnigas mening skulle en uppdelning av äkta makars gemensamma ortsavdrag komma att i skilda hänseenden medföra mera tillfredsställande resultat än nu gällande ordning. Med hänsyn till den vid kommunalbeskattningen gällande bankningsregeln, vilken försvårade tillämpningen av en bestämmelse om hälftindelning, hade de sakkunniga emellertid ansett sig icke kunna framlägga något konkret förslag. Därest bankningsregeln framdeles komme att avskaffas, ville de sakkunniga — vilka i huvudfrågan om äkta makars beskattning föreslagit ett bibehållande av sambeskattningen såsom princip i skattelagstiftningen — livligt förorda att den nuvarande fördelningsregeln ersattes med en bestämmelse om hälftindelning av ortsavdraget för äkta makar.

Som bekant har sambeskattningssakkunnigas betänkande icke lagts till grund för ett ställningstagande från statsmakternas sida till frågan om den framtida utformningen av äkta makars beskattning. I stället har frågan hänskjutits till förnyad utredning. Genom beslut den 17 mars 1950 har nämligen Kungl. Maj:t förordnat, att det å 1949 års skatteutredning lämnade uppdraget att verkställa en översyn av skatterna till staten och deras verkningar skall utvidgas till att avse jämväl frågan om principerna för beskattning av äkta makar. Att riksdagen under sådana förhållanden redan nu skulle taga ställning till den av motionärerna ifrågasatta ändringen av reglerna för beskattning av äkta makar, anser utskottet icke böra komma i fråga. Det kan tilläggas, att de nya reglerna om kommunala ortsavdrag, vilkas ikraftträdande såväl sambeskattningssakkunniga som motionärerna ansett utgöra en förutsättning för ett genomförande av principen om hälftindelning av äkta makars ortsavdrag, icke skola vinna tillämpning vid taxering förrän år 1953. På grund av det anförda anser sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till det i de föreliggande motionerna framställda yrkandet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 210 av fröken Andersson
och herr Lundqvist samt II: 364 av herr Edström om änd-
rade bestämmelser rörande beskattning av äkta makar icke
måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 15 februari 1951.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Heüman, Gustaf Elofsson, Velander,
Petrén, Falk, Ramberg, Niklasson, Einar Eriksson, Snygg och Ebbe Ohlsson
samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Sandberg, Orgård, Kris-
tensson i Osby, Sundström, Nilsson i Kristinehamn, Persson i Svensköp, Vi-
gelsbo, Edström och Kärrlander.

Reservation

av herrar *Velander, Ebbe Ohlsson* och *Edström*.